

Tvang og rettigheder i børne- og ungdomspsykiatrien

Til patienter mellem 15 og 17 år
– og deres pårørende

INDLEDNING

Det er en god idé at læse folderen her sammen med en voksen

Når du er indlagt på en psykiatrisk afdeling er formålet altid, at du skal få det bedre.

Personalet, som du møder, vil gøre alt, hvad de kan, for at hjælpe dig. De vil sørge for, at en svær tid bliver så overkommelig som mulig.

Og personalet vil gøre, hvad de kan for ikke at gøre noget mod din vilje – for ikke at anvende tvang – og der er mange alternativer, man prøver inden. Desværre er det nogle gange nødvendigt alligevel. Men brugen af tvang er en absolut sidste mulighed, når intet andet virker. Det er dermed også langt fra alle, der vil opleve at blive behandlet med tvang, når de er indlagt.

Men hvis du kommer til at opleve tvang, kan det være en voldsom oplevelse – både for dig og dine pårørende. Derfor er det godt at læse folderen her, fordi det hjælper, hvis I forstår, hvorfor tvang i yderste tilfælde kan være nødvendigt.

Denne folder skal give dig svar på de spørgsmål, du måske har om tvang og dine rettigheder. Du kan også spørge personalet på afdelingen, som altid gerne vil uddybe og forklare.

Personalet ved, at alle patienter er forskellige. Derfor er det også vigtigt, at du og dine pårørende løbende fortæller personalet om, hvad der fungerer bedst for dig, når du bliver meget vred eller ked af det.

Nogle foretrækker at være alene i et stille rum. Andre foretrækker selskab, måske kombineret med noget at drikke, motion, en god film – eller bare en snak. Måske foretrækker du noget helt andet.

Uanset hvad gælder det altid: Jo bedre personalet forstår dig og dine behov, jo bedre kan de hjælpe dig med at få det bedre. Og jo større er sandsynligheden for, at det slet ikke bliver nødvendigt at anvende tvang.

Det er langt fra alle indlagte børn og unge, der vil blive behandlet med tvang. Men det kan være, at du kommer til at opleve andre børn eller unge blive behandlet med tvang. Det kan også være en voldsom oplevelse, så derfor er det en god idé at læse folderen her uanset hvad.

HVAD ER TVANG?

Når du er fyldt 15 år, har du ret til at sige nej til at blive behandlet. Men på en psykiatrisk afdeling har personalet ret til at behandle og tilbageholde patienter mod deres vilje. Det vil sige med tvang. Men kun hvis det er absolut nødvendigt.

Det kan eksempelvis være at få beroligende medicin, selvom du ikke har lyst. Eller at blive holdt fast i en situation, hvor du er til fare for dig selv eller andre.

At opleve noget som tvang

Denne folder handler om det, der ifølge loven kaldes tvang. Du kan dog også opleve andre ting som tvang.

Det kan eksempelvis være nogle af de aktiviteter, du skal deltage i. Eller hvis du bliver opfordret til at spise, selvom du ikke har lyst til det. Sådanne ting kan dog også høre til din almindelige behandling og defineres derfor rent fagligt ikke som tvang.

Hvis du oplever sådanne situationer som tvang, er det vigtigt, at du taler med personalet om det. Så kan I sammen finde den bedste måde at håndtere dem på.

Dine pårørende

Når du er indlagt på en psykiatrisk afdeling, vil dine pårørende og personalet sammen med dig gøre det, der i situationen er bedst for dig.

Når du er fyldt 15 år, skal dine forældre eller din værge ikke godkende din indlæggelse og behandling. De vil dog stadig spille en vigtig rolle, og personalet vil gennem hele forløbet have et tæt samarbejde med dem.

Tvangsindlæggelse

Hvis du bliver indlagt på en psykiatrisk afdeling mod din vilje, kaldes det for en tvangsindlæggelse. Det kan for eksempel ske, hvis du har tanker om at gøre alvorlig skade på dig selv. Hvis du plages af lyde og stemmer, som andre ikke kan høre. Eller ser ting, som andre ikke kan se. Sådanne oplevelser er ofte utrygge og ubehagelige.

Formålet med en tvangsindlæggelse er at sikre din sikkerhed og den bedste hjælp, så du kan få det bedre.

Tilbageholdelse

Hvis du vil udskrives, men ikke må forlade afdelingen, du er indlagt på, kaldes det for tvangstilbageholdelse. En sådan tilbageholdelse varer kun så længe, at den har afgørende betydning for din sikkerhed og behandling.

Du kan godt være indlagt frivilligt på et lukket afsnit og ikke få lov til at gå ud, med mindre du har aftalt udgang med personalet.

Skulle du opleve at blive tilbageholdt mod din vilje, vil du undervejs tale med en læge, som vurderer, hvor længe tilbageholdelsen bør vare.

Flytning

Hvis du er til fare for dig selv eller andre, eller hvis du ødelægger ting omkring dig, kan du blive flyttet til et andet lokale eller afsnit med magt.

Medicinering

Det er altafgørende for dig, at du kan finde ro, men det kan være en udfordring, hvis du er meget vred eller aggressiv. Er det ikke

muligt at finde ro ad andre veje, kan det være nødvendigt med beroligende medicin.

Hvis du pludselig bliver stærkt oprevet, kan du få beroligende medicin, som vil virke i nogle timer. Den hjælper dig med at falde i søvn og få din vigtige hvile.

Bliver det nødvendigt at medicinere dig gennem længere tid, vil personalet fortælle dig alt om, hvorfor medicinen er nødvendig, hvordan den virker og hvilke bivirkninger, der kan være. Du får op til tre dages betænkningstid. Hvis du stadig ikke vil have medicinen, og personalet fortsat vurderer, at den er nødvendig, kaldes det tvangsmedicinering.

Der vil altid være en læge til stede, hvis du medicineres under tvang.

Selve medicineringen består som regel af piller, som du vil få i et bæger, men den kan også være flydende. Hvis du modsætter dig at tage medicinen som piller eller i flydende form, er en indsprøjtning en anden mulighed.

Du kan opleve at blive fastholdt eller fikseret i forbindelse med medicineringen. Det er en sidste udvej, som desværre kan være nødvendig, fordi medicinen ikke kan springes over.

Fastholdelse

Hvis du er til fare for dig selv eller andre, kan du opleve at blive holdt fast af personalet. Det gælder også, hvis du har en truende adfærd eller begår groft hærværk. En fastholdelse vil typisk medføre, at man bliver ført tilbage til sit værelse.

Fastholdelse:

Der er flere måder at blive holdt fast på. Her ser du, hvordan du kan blive holdt fast af personalet i din seng. Det kan også gøres, mens du sidder op og har en fra personalet på hver side. Eller du kan blive holdt fast, hvis du eksempelvis er blevet aggressiv og skal føres tilbage til dit værelse mod din vilje.

Medicinering:

Hvis du pludselig bliver meget vred eller aggressiv, kan du få beroligende medicin. Og nogle gange kan det være nødvendigt med medicin gennem længere tid.

Fiksering

Det kan ske, at du er til så alvorlig fare for dig selv eller andre – eksempelvis fordi du sparker og slår – at fastholdelse ikke er nok. I så fald kan du blive spændt fast til en seng med et bælte. Det kaldes tvangsfiksering. Det kan være en voldsom oplevelse, og det er et middel, der kun tages i brug, når det er absolut nødvendigt.

Skulle det ske for dig, så skal du vide, at du vil have en person ved din side hele tiden, som vil tale med dig og berolige dig. De fleste fikseringer varer få timer, og målet er, at bæltet løsnes hurtigst muligt. Hvis fikseringen varer længere tid, vil en læge også tilse dig tre gange i døgnet. Lægen holder øje med, om du er okay, og om det fortsat er nødvendigt med fikseringen.

Mad gennem sonde

Hvis du ikke vil spise din mad, kan du opleve at skulle have mad gennem en sonde. Det er en tynd, blød plastikslange, der føres gennem næsen ned til mavesækken. Det sker typisk for patienter med spiseforstyrrelser.

Eftersamtale:

Hvis du behandles med tvang, har du altid ret til at få en samtale med personalet bagefter.

Fiksering:

Det kan ske, at du er til alvorlig fare for dig selv eller andre. Og hvis det ikke er nok at blive holdt fast, kan du blive spændt fast til en seng med et bælte.

Eftersamtaler

Hvis du behandles med nogen former for tvang, har du altid ret til at få en samtale bagefter – en såkaldt eftersamtale. Det er en mulighed efter hver tvangsepisode, du måtte opleve.

Samtalen finder sted på afdelingen så vidt muligt sammen med din faste kontaktperson. Under samtalen får du mulighed for bedre at forstå, hvorfor det var nødvendigt at behandle med tvang, og du får mulighed for at forklare din oplevelse af episoden. Samtidig kan I snakke om, hvordan I kan undgå en ny tvangsepisode.

Personlig patientrådgiver

Behandles du med tvang, vil du efter tvangsepisoden få besøg af en patientrådgiver. Det skal ske hurtigst muligt og senest efter 24 timer. Herefter vil du få besøg af rådgiveren minimum én gang om ugen, mens du er indlagt.

Rådgiveren vil fortælle dig alt om din indlæggelse og behandling. Ønsker du at klage over din behandling, kan rådgiveren også hjælpe dig med det.

Mulighed for at klage

Hvis du har oplevet tvang, har du mulighed for og ret til at klage. Det er vigtigt, at du ved, at en eventuel klage ikke vil få personalet til at se anderledes på dig – tværtimod er det en vigtig proces i psykiatrien. Og ofte vil en grundig samtale give et bedre indblik i, hvorfor personalet anvendte tvang og måske medføre, at du ikke længere føler behov for at klage.

Men måske ønsker du stadig at klage, og så er næste skridt et møde i Det Psykiatriske Patientklagenævn. Dine pårørende kan være med til sådan et møde, hvor nævnet vil afgøre, om den anvendte tvang har været lovlig.

Er du ikke tilfreds med afgørelsen, kan du klage til byretten eller Det Psykiatriske Ankenævn. Ved byretten vil en advokat køre sagen.

”Selvom det er voldsomt at opleve tvang, så har jeg bagefter været rigtig glad for, at jeg blev holdt fast. For det betød, at jeg ikke kunne gøre skade på nogen. Min største frygt er at komme til at skade et andet menneske, og når jeg bliver aggressiv, kan jeg ikke styre det. Men tvang har gjort, at det ikke er sket. Så det har været meget vigtigt for mig at blive hjulpet.”

Anna Plov Vejlsø,
tidligere patient i børne-
og ungdomspsykiatrien

FOR MERE INFORMATION

Tal med personalet på din afdeling eller besøg
www.sum.dk/tvang